

ומתוקים מדבש

סוגיות בהלכה מבוארים ומורחבים בלשון לימודים השווה לכל נפש
נכתב ע"י הרב זאב יהודה סטארק שליט"א רב קהילת "שמחת התורה" - ביתר עילית

פרשת וארא - גליון מס' 38

הלכות יחוד - בעלה בעיר

לכבוד ימי השובבי"ם שנת תשפ"א הבעל"ט מצאתי לנכון ללבן כמה נושאים מהלכות 'יחוד', שהם הלכות נחוצות מאוד ונצרכות בחיי היום יום של יהודי.

'בעלה בעיר' - סוגיית הגמ'

עיי' בגמ' (קידושין דף פא. - וכן מובא להלכה בשו"ע אבה"ע סימן כב הלכה ח) שמובא שאשת איש שבעלה בעיר, אין חוששין לה משום ייחוד. עיי"ש. וברש"י (קידושין דף פא. ד"ה בעלה בעיר) איתא 'להלקות' - דמסתפי מבעל השתא אתי' (דהיינו שהיא מפחדת מהבעל שהוא יבוא). עיי"ש. ובר"י מלוניל (קידושין שם) איתא 'משום דמסתפיא מבעלה, ואמרה דילמא השתא אתי השתא אתי'. עיי"ש. ועיי' עוד ברמב"ם (הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה יב - וכן הוא לשון השו"ע שם) שכתב 'מפני שאימת בעלה עליה'. עיי"ש.

'חקירה' ונפק"מ בהנ"ל

ויש לעיין ולחקור אם בעלה נמצא בעיר, האם צריך שיהיה לו האפשרות 'בפועל' להגיע, או שברגע שהוא נמצא בעיר אפילו אם אינו יכול להגיע, עצם הדבר שהוא נמצא בעיר די בזה כדי שתירא ממנו. ולכאורה היה אפשר לדייק שנחלקו בזה רש"י והרמב"ם, שרש"י שכתב 'דמסתפי מבעל השתא אתי', נראה שסובר שהפחד הוא במה שיכול להגיע, וא"כ אם אינו יכול להגיע, שוב אינה מפחדת. אמנם הרמב"ם (ושכן נפסק בשו"ע בלשון זה) שכתב 'מפני שאימת בעלה עליה, סובר שאימתו עליה כל זמן שהיא יודעת שבעלה בעיר, ואין זה תלוי כלל בדבר זה אם הוא יכול להגיע בפועל.

ולכאורה שני הנפק"מ שיוצאים משתי גישות אלו, הוא כאשר האשה נמצאת בבית אחר במקום שבעלה אינו יודע היכן היא, ואין חשש בפועל שמה יבוא. ועוד, כאשר בעלה נמצא בקצה השני של העיר במקום מרוחק וכו', או נמצא במקום עבודתו, ואין חשש שמה יבוא פתאום. ועיי' בשו"ת שבט הלוי (חלק ג סימן קפ אות א, ועוד הרבה אחרונים) שביאר בזה שיש מחלוקת בין רש"י והרמב"ם בעצם בעלה בעיר, דלרש"י הטעם הוא משום דהיא מתייראת דילמא השתא אתי, אולם להרמב"ם (והשו"ע) נראה הטעם משום ד'אימת בעלה עליה', אין זה משום פחד דילמא השתא אתי לה, אלא כל שהיא באותה העיר לעולם היא מפחדת מחמת זה, והוא ענין רגש טבעי. עיי"ש. וכן מובא וידוע בשם החזו"א זצ"ל כצד זה בשיטת הרמב"ם, (וכן בשו"ת יוסף אומץ להחיד"א סימן צו הביא דעות הסוברות כסברת החזו"א זצ"ל), שכל שיודעת שהוא בעיר אז אימת בעלה עליה, ואין הדבר תלוי במציאות אם יכול להגיע או אם יודע היכן נמצאת, (אמנם אם נתן לה רשות להתייחד עמו, צ"ע אם מפני ע"י סברא זו, ועיי' לקמן במה שנדון בה).

ועוד יש לעיין ולחקור לפי דברי החזו"א זצ"ל ודעימיה שהאימה הוא בעצם, האם ה'אימת בעלה עליה' כל זמן שבעלה בעיר הוא עד כדי כך שהאימה יכולה לגרום לה שתחשוש דילמא יבוא אף אם הוא במצב שאינו יכול להגיע, או שאינו יכול. ועיי' לקמן במה שנדון בזה בהרחבה. (ועוד כתב שם בעל שבט הלוי זצ"ל שבזמנינו שמדברים דרך הפלאפון ממקום העבודה לבית, ומקום העבודה הוא בריחוק מקום הרבה, יוצא לפי דברי רש"י חומרא, שכיון שהוא מדבר ממרחק א"כ בודאי אין לה פחד שהוא יבוא פתאום,

א. יחוד - 'דאורייתא' או 'דרבנן'

עיי' בגמ' (עבודה זרה דף לו - וקידושין פ"ג) שמביאה רמז ליחוד מן התורה מהפסוק 'כי יסיתך אחיך בן אמן', עיי"ש. ובטור (אבה"ע ריש סימן כב) איתא שיחוד אסור מן התורה. וכן דעת רוב הראשונים. אמנם הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה ב) כתב דאיסור יחוד הוא איסור מדברי קבלה, ואינו אלא רמז מן התורה. ובדברי הרמב"ם נחלקו האחרונים אם הוא סובר שזה דאורייתא או דרבנן, (הבית יוסף, ב"ח, והבית שמואל, ובארור הגר"א, לומדים שהוא אסמכתא ואינו אסור אלא מדרבנן, אמנם מהגיד משנה הבין בדעת הרמב"ם שהוא איסור מן התורה, וכן איתא בעוד אחרונים).

'שיעור' יחוד

רוב הפוסקים סוברים שחוששין לאיסור יחוד רק אם נמצאים במקום שיש שם אפשרות להתייחד לזמן שאפשר לעשות בו מעשה עבירה, וכפשוטו לשון הרמב"ם ושו"ע (אבה"ע סימן כ סעיף א). (ואם נמצאים במקום כזה, אסור אפילו בפחות זמן. אמנם אם הוא מקום שאינו יכול להגיע בו לשיעור זמן זה, רוב הפוסקים סוברים שלא חוששים בפחות מזה מטעם 'חצי שיעור' - כי הרי אין אפשרות להגיע לזמן של איסור, וזה 'חצי שיעור' באיכות ולא בכמות, ואין כאן 'חפצא' של איסור, וכבר נדון בזה במקו"א. ואמ"ל. ועפ"י זה רוב הפוסקים שמתירים יחוד ב'מעילת', ואחד מהצירופים הוא, מחמת זו ש'יכול' לעצור בכל קומה, וא"כ בדרך כלל אינו יכול להגיע לשיעור יחוד).

הרבה פוסקים רצו לדמות שיעור ייחוד לשיעור 'סתירה' לגבי סוטה ש'ד' - דהיינו שבעל שמקנא לאשה לא להתייחד עם איש פלוני, ואח"כ יש עדים על הסתירה - דהיינו שנתייחדה עם איש זה שבעלה קינא לה, ובגמ' שם דנו כמה הוא שיעור זה של סתירה - דהיינו זמן שלוקח לעשות מעשה העבירה), ושם יש כמה חילוקי דעות בין התנאים. ולהלכה קיימא לן בשו"ע (אבה"ע סימן קע סעיף ד) ששיעור טומאה הוא כדי צליית ביצה וגמיעתה, עיי"ש. ובתוס' (שם - בשם הירושלמי) איתא שכל השיעורים שהביאו בגמ' שם של שיעור טומאה, הם לאחר התרת הסינר. עיי"ש. ובשו"ת מנחת יצחק (חלק ד סימן צו) איתא שהשיעור יחוד הוא חמשה מינוט. עיי"ש. ובשו"ת אגרות משה (אבה"ע חלק ד סימן ס אות כא) איתא שמש"כ החכמת אדם שדווקא ליכא איסור יחוד אמנם כשתלך לבית אחר איכא איסור, הוא דווקא כשהלכה למקום הסינר (והוא שיעור הרבה יותר מעצם מעשה העבירה - ושעמתי מתלמידיו שהוא כ'שע' דקות). עיי"ש. ועיי' עוד בשו"ת שבט הלוי (חלק ג סימן קפב). עיי"ש.

ב. ובשו"ת אגרות משה (אבה"ע חלק ד סימן ס אות כא) איתא שמש"כ החכמת אדם שדווקא ליכא איסור יחוד אמנם כשתלך לבית אחר איכא איסור, הוא דווקא כשהלכה למקום שאין רגילה ללכת לשם, אבל אם רגילה לילך לשם, וכשלא ימצאנה בבית יבין שהלכה למקום זה, אין לאסור אפילו לדעתו. עיי"ש.

(דהיינו שתיקת גדולי מפרשי הרמב"ם וטושו"ע) ראייה גדולה מאוד שלא נחלקו הרמב"ם ורש"י. ובאמת החכמת אדם למד שאין מחלוקת ביניהם, אמנם הוא כתב את זה לשיטתו שהרמב"ם סובר כמו רש"י, דהיינו שמחמת האמת בעלה (רמב"ם) היא חוששת שהבעל יבוא 'בפועל' (וכמו שכתב רש"י). אמנם לדעת החזו"א זצ"ל ודעימיה שהאימת בעלה שכתב הרמב"ם הוא 'בעצם' ואינו תלוי ביכולת הגעת הבעל בפועל, יש להקשות למה כל מפרשי הרמב"ם וטושו"ע לא העירו ששיטת הרמב"ם אינו כמו שיטת רש"י. וא"כ יש קצת סתירה ומקום לומר שהוא מחמת שרש"י ג"כ סובר כמו הרמב"ם (ולא כלעיל שהבאנו מהלך שהרמב"ם סובר כמו רש"י). דהיינו שהחשש שהבעל יגיע (רש"י) הוא מחמת האימה בעצם (וכמו שכתב הרמב"ם), ואימה זו גורם לה לחשוש שהבעל יכול להגיע, אפילו אם בפועל אינו יכול להגיע, אמנם עם כל זאת היא מפחדת מחמת אימת בעלה. וא"כ לפי זה יוצא שאין שום נפק"מ 'הלכתי' בין גישה של הרמב"ם ורש"י ואף אם לומדים בדברי הרמב"ם כהחזו"א זצ"ל ודלא כהחכמת אדם, ולפיכך אף לשיטת החזו"א ודעימיה לא היה למפרשים להעיר שרש"י חולק על הרמב"ם. ונראה לי שזה הערה טובה. ודו"ק.

אמנם לא מצאתי 'מהלך' זה בפוסקים, והוא בוודאי 'חידוש', אמנם ג"כ לא ראיתי ראייה ברורה שלא ללמוד כדברינו בדברי רש"י, וצריך עיון עוד.

ולסיכום: נראה לי שאין שום 'הכרח' לכאן או לכאן בדברי רש"י והרמב"ם, דהיינו אם קיים מחלוקת ביניהם בסברא והיתר של 'בעלה בעיר'. ואפשר שיש 'שתי גישות' (דהיינו שהפחד הוא מחמת שבפועל הוא יכול לבוא, או שפחד הוא עניין 'רגש' שהוא בעצם ולא תלוי בפועל אם הוא יכול לבוא), ואפשר שהרמב"ם לומד כרש"י (שהפחד הוא מחמת שהוא יכול לבוא), ואפשר שרש"י לומד כהרמב"ם (דהיינו שיש פחד 'בעצם' שלא תלוי האם הבעל יכול לבוא, אמנם מחמת פחד זה היא תמיד תחשוש ותפחד שהוא יבוא, ואפילו אם במציאות אין אפשרות זו).

והיה נראה לענ"ד שאם כן אי אפשר לכנות יסודות ולפסוק הלכה מ'דיוקים' אלו בדבריהם (דהיינו הרמב"ם ורש"י), אמנם מחמת שכן חזינו מהחכמת אדם והחזו"א, בטלה עניות דעתי אצל גדולי ישראל.

נפק"מ בהנ"ל - גדר 'עיר' לעניין 'בעלה בעיר'

לכאורה יוצא נפק"מ בין שתי גישות אלו, דהיינו האם ההיתר של בעלה בעיר הוא תלוי במציאות אם יכול לבוא (וא"כ צריך לדעת איפה היא נמצאת, וגם צריך להיות בקירוב מקום), או שכל שהיא יודעת שהוא בעיר אימתו עליה. כי הרי אם צריך שיהא בידו האפשרות לבוא בפועל, אפשר לשמוע 'צד' שבזמנינו שיש ערים גדולות מאוד וכו', אין היתר זה, כי לפי 'צד' זה אינו תלוי ב'שם עיר' בעצמותו, אלא מחמת זה שבימי חז"ל 'סתם' עיר אולי היה באפשרותו להגיע ממקום למקום, משא"כ בזמננו שהערים גדולות מאוד, ואף בתוך אותה העיר יכול להיות במקום שאין באפשרותו להגיע.

וראיתי בשם החזו"א זצ"ל בכמה מקומות (וכן מובא בשמו בשו"ת והנהגות חלק ה סימן שלא אות ג) שמחד גיסא אפילו בעיר גדולה כמו 'לונדון' או 'ניו יורק' אין איסור יחוד כשבעלה בעיר, ומאידך גיסא 'בני ברק' ו'רמת גן' אינן כעיר אחת אף שחלוקות רק בכמה בתים, וצריכים לומר שכך הוי תקנת חכמים.

ובשו"ת תשובות והנהגות (שם) כתב שאין 'שם העיר' גורם להפחד, וחידיש שהיתר בעלה בעיר הוא דוקא אם נמצא במרחק 'עשרים דקות' מביתו, ואולי בזמן חז"ל סתם עיר היה כן. ופוסקי זמנינו סתמו ולא מצאתי שקבעו שיעור, ולדעתי כדאי להחמיר. ועוד נראה לי לחדש שבערים גדולות המורכבות מרובעים או משכונות גדולות שיש להם רשות מוניציפלית המנהלת ענייניהם, וכמו 'בניו יורק' - 'אולימפוסבורג' (או 'בורו פארק' - 'פלטבוש'), יש ליתן לשכונה או לרובע דין עיר לענין יחוד, עיי"ש.

ובשו"ת מנחת אשר (להגאון רבי אשר וייס שליט"א - חלק א סימן פו אות ז) איתא שיש לעיין טובא בזמננו בהיתר בעלה בעיר, האם זה תלוי בגבול המוניציפלי, ומה דין בעלה במקום קרוב בעיר אחרת, ולעומתו במקום רחוק מאוד באותו עיר, ומה דין שתי שכונות מוגדרות באותו עיר, וכע"ז ספיקות רבות לפי מציאות החיים בזמן הזה, וצ"ע קצת. עיי"ש. ובספר חוט שני (הלכות יחוד דף ריא) הביא ממרן הגר"ז קרליץ זצ"ל שבעל ואשתו המתגוררים בבני ברק, והבעל נוסע לתל אביב, אע"פ שיש לומר שלעניין תחומין הוא עיר אחת, מ"מ לגבי יחוד אפשר שיש לחוש, שכיון שהוא דבר שבהרגשה, דהיינו מה שהוא בעיר, יש לחוש שבזה היא מרגשת שנוסע לעיר אחרת, ועכ"פ בזמנינו ההרגשה היא שתל אביב נחשבת לעיר אחרת מבני ברק לענין זה. עיי"ש.

אמנם ראיתי בשם **הסטייפלר זצ"ל** (קריינא דאגרתא חלק ב דף קכו) שכתב שכמעט ברור שהיום בני ברק ותל אביב עיר אחת ממש שאין ביניהן הפסק לחלקן לשתי עיירות, וא"כ הוי ליה בעלה בעיר, ובפרט בזמנינו שיש יכול לבא ממקום עבודתו בשעה קלה ע"י 'טקסי' נראה דודאי זה נקרא בעלה בעיר. עיי"ש. ועיין עוד בספר שלחן שלמה (ערכי רפואה חלק ג דף מח) שהביא מהגרש"א זצ"ל, וז"ל: 'בחו"ל לא מצינו חילוק בין עיר קטנה וגדולה, וממילא גם אם היא יודעת שבעלה נסע לקצה השני של עיר גדולה כגון לונדון, או ניו יורק, מותר. וכן בזמן הזה תל אביב רמת-גן ופתח תקוה כולם נחשבים כעיר אחת מפני שנמצאים כהמשך אחד, ואפשר ללכת גם בשבת מאחת לשניה'. עיי"ש.

ובשו"ת שבט הלוי (חלק ג סימן קפ אות א) כתב שמסופק אם להקל למעשה בעיר גדולה כמו ניו יורק ולונדון וכיוצא בזה, שיש 'תרתי', דהיינו שהוא במרחק הרבה, וגם עושה בקביעות במקום עבודתו, וגם שהרבה פוסקים מחמירים לכתחילה כרש"י (עיין במה שנדון בזה להלן). ונוסף לזה שבזמנינו שיכחי פריצים

טובא, ויש מהאחרונים שסוברים שבפריצי לא מהני כל ההיתר של בעלה בעיר, א"כ בודאי יש עניין להחמיר לכתחילה. עיי"ש.

ובשו"ת אגרות משה (אבה"ע חלק ד סימן סה אות ז) הכריע כמו החכמת אדם (דהיינו שצריך להיות אפשרות לבעלה להגיע בפועל), וכתב וז"ל: 'ומטעם זה שבמדינה זו נוא יארק כשבעלה הוא בעיר, אבל ידוע הוא לה שהלך לקצה העיר, שמהבית עד המקום שהלך לשם הוא ערך שעה, והחזרה הוא שעה, וצריך לשהות שם ערך שעה, אסורה ביחוד אם הוא בזמן שאין צריך לבוא לשם אינשי וכו', וכל שכן באלו שעובדין אצל אחרים ושוהין שם שמונה שעות, והדרך לשם וחזרה משם הוא ערך שתי שעות, איכא איסור יחוד כשאין דרך לאינשי לבא לביתה, אבל אם הוא ברשות עצמו ויכול לבוא לביתו כשרוצה לפעמים ליכא איסור יחוד'. עיי"ש.

ועיין לקמן במה שהבאנו 'ידיעה חשובה', מהערוגת הבושם בעניין זה.

נפק"מ בהנ"ל 'בגדר' היתר של בעלה בעיר

יש לעיין ולחקור האם עיקר ההיתר של בעלה בעיר מבוסס על זה שהיא מפחדת שבעלה יתפוס אותה 'מתייחדת' עם איש זר (ולפיכך יש צד לומר שכאשר בעלה יודע ונתן רשות להתייחד עם איש זה, אין היתר של בעלה בעיר), או שמפחדת שבעלה יתפוס אותה 'בעשיית מעשה עבירה' (וא"כ אפילו כאשר בעלה יודע ונתן לה רשות להתייחד עם איש זה, כל זמן שאין לבו גם בה שם היתר זה של בעלה בעיר - ולקמן נבאר גדר לבו גם בה). ונראה לענ"ד שחקירה זו אינה קשורה לחקירה הנ"ל, דהיינו האם האימת בעלה שמחמת שהוא יכול לבוא בפועל או שזה 'בעצם'. (ודלא כמו שראיתי שיש שרצו לומר שזה כן קשור), ואסביר.

עיין בבית אדם (שם) שכתב וז"ל: 'הא דאמרין אימת בעלה עליה, ליכא למימר דרצה לומר דמשום הכי לא תזנה שמתירא שמוא יבא הבעל בשעת ביאה, שאם כן אם גם בה נמי יהא מותר (ובלבו גם בה אין את ההיתר של בעלה בעיר), דמאי שנא. אלא נראה לי דהכי פירושו שהיא מתירא כשיבא הבעל וימצא שהיא מתייחדת עם איש שאינו גם בה, יחשוד אותה דמסתמא זנתה, דאם לא כן מאי בעי איש נכרי גבה, ושמוא יחקור אותה ויוודע לו האמת. אבל בגם בה לא יחוש הבעל אם ימצא שהיא מתייחדת עמו, ואם כן תזנה גם כן' וכו'. עיי"ש. והוכיח מחמת זה שאם בעלה יודע שהיא מתייחדת עם איש זה, שוב אין היתר של בעלה בעיר, ואין אומרים ההיתר רק כשבעלה אינו אומר לה שמתר לה להתייחד עם איש זה וכו' (וגם היא נמצאת במקום שבעלה יודע מקומה - עיין כלעיל שהבאנו שזה שיטתו).

אמנם עיין **בשו"ת מנחת אשר** (חלק א סימן רצ) שכתב שזה דוחק, ופשטות הדברים הוא שיש כאן שיקול לכאן ולכאן, מחד יש בהם חשש שמוא יבא הבעל בשעת עשיית עבירה זה גורם מרתיע שלא יזנו, וא"כ מאידך בלבו גם בה מחמת קירוב דעתם תאוותם גדולה יותר, ויש לחוש שגורם זה יגבר על חשש הנ"ל ויזנו. וכן הבין השו"ת **אגרות משה** (אבה"ע חלק ד סימן סה אות ו) שכתב, וז"ל: 'נראה שהוא מטעם זה דלכן מתאוה לו ביותר, שלתאוה כזו לא מהני האימתא ממה שבעלה בעיר, שאינה אימתא כל כך שתמנע בשביל זה מתאוה גדולה'. עיי"ש. וכן מצאתי שכתב החיד"א (בספרו שער יוסף סימן ג בד"ה הדרן), וז"ל: 'הטעם שלבו גם אסור - יצא דעבירה חופה עליהם, וחישינן לאיסורא, אע"פ שבעלה בעיר, כיון דהא מיהא באותה שעה יחידים ביתה'. עיי"ש.

וא"כ לכאורה לפי 'שתי גישות' הנ"ל אפשר לדון (דהיינו האם היתר בעלה בעיר הוא מחמת שהיא מפחדת בעצם או מחמת שמפחדת שהוא יבוא בפועל), אם בעלה נתן לה 'רשות' להתייחד עם פלוני (באופן שאין לבו גם בה) אם עדיין יעזור ההיתר של בעלה בעיר. שאפילו אם ההיתר בנוי על זה שהיא מפחדת שהוא יבוא בפועל, לפי הנ"ל אפשר לומר שהיא עדיין מפחדת שהוא יתפוס אותה בעשיית עבירה, וגם אם ההיתר של בעלה בעיר בנוי על זה שהיא מפחדת 'בעצם' ולא שמפחדת שהוא יבוא בפועל, אפילו שהוא נתן לה 'רשות' להתייחד, אמנם בודאי היא עדיין מפחדת לעשות מעשה עבירה.

ולעניין הלכה, עיין בספר **חוט שני** (הלכות יחוד דף ריא) שמחמיר לפי דעת החזו"א זצ"ל, היכא שנתן בעלה רשות להתייחד עם פלוני. וצריכים לומר שברגע שבעלה נתן לה רשות להתייחד עם איש זה, הדרגה של אימה כלפי בעלה כבר יורדת, וממילא היא 'חשודה' גם לעשות עבירה אתו. אמנם עיין בספר **ברכת אברהם** (סוכה דף כה): שלמד בדעתו של החזו"א שבעלה בעיר ג"כ עוזר בציור זה ולא חילקו בדבר, וכן ראיתי שכן למד **הגאון רבי צבי ובר שליט"א** בדעת החזו"א זצ"ל. ועיין עוד בשו"ת **הרדב"ז** (חלק ג סימן תתקט"ז). עיי"ש.

וראוי לציין **בשו"ת אגרות משה** (שם אות כא) חלק על עיקר דינו של החכמת אדם, וסובר שאפילו היכא שנתן לה בעלה רשות להתייחד עם איש זה, עדיין מהני היתר של 'בעלה בעיר'. עיי"ש.

נפק"מ בהנ"ל - 'אשתו בעיר'

עיין בבית שמואל (סימן כב ס"ק כב) שכתב שכשם שליכא איסור יחוד עם האשה היכא דבעלה בעיר, הכי נמי ליכא יחוד עם האיש היכא ד'אשתו בעיר' (ועיין במה שפירש דבריו במחצית השקל). עיי"ש. וכן הביא את דבריו **בערוה"ש** (אבה"ע סימן כב סעיף טו), וכן משמע מהפרישה (יו"ד סימן רמה-ג). עיי"ש. והטעם משום דאם אשתו בעיר הבעל מירתת שמוא תבוא ותיקלוקל. ועיין עוד בשו"ת **מהרש"ם** (חלק ד סימן קמח) שמסתפק בזה, ומסיים דמסברא אין להקל כיון שלא הוזכר בש"ס, וגם בסברא י"ל דאשה אימת בעלה עליה, ולא להיפך. ועיין עוד בשו"ת **דובב משרים** (חלק א סימן ה) שתמה על המהרש"ם שלא הזכיר את דברי הבית שמואל, ולדינא כתב דהיכא דמתייחד עם שתי נשים שהאיסור הוא מדרבנן,

אפשר לסמוך על הבית שמואל דשרי היכא דאשתו בעיר. ובש"ת אגרות משה (אבה"ע חלק ד סימן סה אות ו) כתב דדוקא יחוד עם אשה שרי בבעלה בעיר, אבל יחוד עם האיש שרינן רק היכא דאשתו עמו (וכלשון של המשנה שרק באשתו עמו וישן עמוהו בפונדק היא משמרתו - שמשמע רק בצירוף זה ולא בצירורים אחרים וכמו שהיא נמצאת בעיר). ותמה על הבית שמואל שהקיל בזה. עיי"ש.

וראיתי שיש שרצו להסביר, שלכאורה יש לומר שזה תלוי במחלוקת רש"י והרמב"ם, שלפי רש"י גם באשתו בעיר הבעל מירתת שמא תבוא ותראה בקלקולו בפועל, אבל לפי הרמב"ם יש לומר שאין אימת האשה על הבעל, וזה מציאות מיוחדת לאשה כלפי בעלה. אמנם קשה לומר כן שהשו"ע הביא ופסק כמו לשונו של הרמב"ם, וא"כ איך עזב הבית שמואל ודעימיה את השו"ע - לילך עם שיטת רש"י. ואם תימצא לומר שהם סוברים כהחכמת אדם הג"ל שגם הרמב"ם סובר כרש"י, שמחמת האימה היא מפחדת שבפועל הוא יגיע, א"כ בצירוף דין (דהיינו באשתו בעיר), אין לו את 'האימה' כלפיה לגרום לו פחד שבפועל היא תגיע. וא"כ קשה לומר שזה תלוי הא בהא (דהיינו המחלוקת אם יש סברה לומר 'אשתו בעיר' - תלוי במחלוקת רש"י והרמב"ם), ופשוט.

(ואף בדברי רש"י פשוטו כוונתו לומר, שכיון שהיא יראה 'ממנו' ממילא היא חוששת שבעלה יבוא, ואין כוונתו לומר דהיראה הוא 'שמה יבוא'. ולכן הבעל אינו חושש להתייחד שמא תבוא אשתו. כי הרי אין לו את האימה כלפיה, ודו"ק).

'בעלה בעיר' האם הוא 'היתר לכתחילה'

מדברי רש"י (הג"ל - וכן איתא בר"י, תוס' ר"י הוקן, ונימוקי יוסף קידושין שם) שכתב **'להלקות'** (על הגמ' שכתבה שאשה שבעלה בעיר אין חוששין לה משום יחוד כתב רש"י 'להלקות' - דמסתפי מבעל השתא אתי) **משמע שיש איסור יחוד עם אשת איש גם כשבעלה נמצא בעיר, אלא שאין 'מלקות' על יחוד זה, וכן דייקו בדבריו בתוס' (ד"ה בעלה בעיר). אמנם תוס' (שם) מבארים שאין בכך איסור יחוד כלל (וכפשוטו לשון הגמ' 'עיי"ש. ועיין עוד בט"ז (אבה"ע סימן כב ס"ק ז) שחלק על דברי תוס' וסובר שאף לרש"י, אין איסור אם בעלה בעיר ומותר לכתחילה (עיי"ש במה שהסביר למה היה לרש"י לכתוב לעניין מלקות אם זה מותר לגמרי). עיי"ש. וברמב"ם (הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה יב - וכן הביא לשונו זה של הרמב"ם בשו"ע אבה"ע סימן כב סעיף ח) איתא, אשת איש שהיה בעלה בעיר אינה חוששת ליחוד. עיי"ש. והנה הרמב"ם (ובעקבותיו המחבר בשו"ע) הביא דין זה כלשון הגמ' ובלי להוסיף שזה רק לעניין מלקות אמנם איסור יש ביה, ומשמע ג"כ שחולק על דברי רש"י, וכן למדו בדבריהם **בבית שמואל** (אבה"ע שם - אמנם הוא וגם החלקת מחוקק גם הביאו שיטת רש"י, ומשמע שהם לא הכריעו בדבר - וכן עיין בחכמת אדם שם שלא הכריע בדבר וכן משמע מהערך השלחן אבה"ע סימן כב סעיף ו שהביא שיטת רש"י ולא הכריע בדבר) **ובביאור הגר"א** (שם) וכמעט כל הפוסקים. עיי"ש. ועיין בב"ח (שם ס"ק ז) שחולק על עיקר דינו של המחבר (שפסק כמו הרמב"ם - ושיטת התוס') וחשש לדברי רש"י לכתחילה, דהיינו שרק לעניין מלקות נאמר היתר של בעלה בעיר, אך אין זה היתר מוחלט (ודלא כהגבט הט"ז בדברי רש"י שאין מחלוקת בינו לבין בעלי התוס', וההיתר של בעלה בעיר הוא היתר מוחלט). עיי"ש.**

ויש מעין 'ספק ספיקא' - שמא רש"י בכלל לא חולק על תוס' וסובר שמותר להתייחד כל שבעלה בעיר, ולא רק לעניין מלקות, וכהגבט הט"ז בדבריו. ואף אם הוא כן חולק, ברמב"ם וגם בשו"ע לא נפסק כדבריו, (אמנם כפי שהבאנו לעיל, 'פשוטו' של הבית שמואל וגם החלקת מחוקק שלא הכריעו בדבר, והם ג"כ הביאו שיטת רש"י, וכן למדו בדבריהם בשו"ת בטלית הלוי חלק ג סימן קפ) וצ"ע.

וראוי לציין לדברי רש"י יוצא 'חומרא', דלדבריו אפילו באופן שבעלה יכול להגיע בפועל כמו שביארנו לעיל, עם כל זאת אסור לכתחילה להתייחד. והרמב"ם לומד בפשוטו שמותר לכתחילה באופן שבעלה בעיר, ואפילו אם אינו יכול להגיע בפועל לדברי החזו"א צ"ל, ורק אם יכול להגיע בפועל לדברי החכמת אדם. אמנם עיין לעיל במה שהבאנו במחלוקת זו בין הרמב"ם ורש"י.

ועיין בגמ' (קידושין שם - במהשם) שמואב שרב ביבי הזדמן לבי רב יוסף, ולאחר שאכל בעליה עם רב יוסף ואשתו ירדו למטה והוא נשאר בעליה, אמר רב יוסף לבני ביתו קחו את סולם המדרגות של העליה כדי שלא יוכל רב ביבי לרדת ולהתייחד עם אשתי כאשר אצא מהבית, ושאלו שם בגמ' והא אמר רבה אם בעלה בעיר אין חוששין לה משום ייחוד, ומדוע חשש רב יוסף שמא רב ביבי יתייחד עם אשתו. ותימצא שם ששאני רב ביבי, שאשת רב יוסף הייתה לבה גס עמו (רגילה עמו), הלכך היה חשש ליחוד אף שהיה בעלה בעיר. עיי"ש. ובתוס' (שם) הקשה על שיטת רש"י (שסובר שההיתר של בעלה בעיר הוא רק לעניין מלקות ולא היתר לכתחילה) מגמ' זו, שאם נכונים דברי רש"י, כשרב יוסף ביקש מבני ביתו לקחת את סולם המדרגות של העליה כדי שרב ביבי לא יוכל להתייחד עם אשתו, מדוע הקשה הגמ' שאם בעלה בעיר אין חוששין משום יחוד, וא"כ לא היה צורך ליטול את הסולם, והרי לדברי רש"י יש איסור בדבר אפילו אם בעלה בעיר, אלא שאין לוקים עליו, וא"כ שפיר היה צריך לחשוש לייחוד, ומזה הוכיחו התוס' כשיטתם. עיי"ש. ועיין בפני יהושע (קידושין שם) במה שתיירץ קושיות תוס' על רש"י. ובמקנה (קידושין שם) במה שהקשה על הפני יהושע, ומה שתיירץ קושיות תוס' על רש"י (באופן אחר. עיי"ש. ועיין עוד בבית אדם (שער בית הנשים אות יז) במה שתיירץ ויחדש בשיטת רש"י. עיי"ש).

ולעניין הלכה, רבו הפוסקים שסוברים שההיתר של 'בעלה בעיר' הוא היתר גמור (כמובן עם כל התנאים הנצרכים לכך - וקצת חידוש הוא, כי הרי הבאנו שהבית שמואל, חלקת מחוקק, חכמת אדם וערוך השלחן כולם הביאו את שיטת רש"י ומדבריהם משמע שלא הכריעו בדבר, וכן כתב מפורש בב"ח להחמיר לכתחילה, וצ"ע"ק).

וראוי לציין מה דאיתא בערוגת הבושם (אות י"ח - מובא בדבריו בהגהות והערות בטור החדש אבה"ע סימן כב סעיף ח) שכתב, וז"ל: **'מיהו דין זה צריך עיון, דמה בכך שבעלה בעיר, וכי לא משכחת לה שיש לבעלה איזה עסק או מלאכה בעיר שיודעת בודאי שיעכב עצמו שעה או יותר ולא מסתפי ממנו שיבא תוך אותו זמן. ועוד וכי תעלה על דעתך דעיר גדול כנינוה אין בה משום יחוד, וכי תאמר אין הכא נמי דעיר גדולה יש בה משום יחוד, א"כ נתנו דבריהם לשיעורין, דאיזה עיר היא קטנה ואיזה היא גדולה. וכי תאמר שאפילו עיר גדולה אין בה משום יחוד שלא חילקו בין עיר לעיר, דא"כ עיר קטנה אם הלך בעלה חוץ לעיר מהלך שעה או יותר יש בה משום יחוד, ועיר גדולה שהיא מהלך שלשה ימים לית בה משום יחוד, אפילו הלך בעלה מהלך יום, דבר זה אין הדעת סובל אותו, ואולי קשיא זו דחקו לרש"י ז"ל שם ד"ה בעלה בעיר, לפרש אהא דרבה דאמרין בעלה בעיר אין חוששין משום יחוד, היינו להלקות, דמשמע אבל איסור איכא, והיינו משום דסובר שם דלא מסתבר לומר שאין בה איסור יחוד אם בעלה בעיר, ולדינא יש להחמיר כרש"י. עיי"ש.**

חתן וכלה פטורין מסוכה משום יחוד - קושיית המפרשים

עיין בגמ' (סוכה דף כה:) שאיתא שחתן והושבנין וכל בני החופה פטורין מן הסוכה, משום דצריכים לשמוח עם החתן והכלה (או משום העוסק במצוה פטור מן המצוה, או משום מצטער מזה שלא יכולים לשמוח את החתן, וכלם מצטערים מחמת זה, הם, וגם החתן והכלה - עיין בראשונים שם). והקשו בגמ' למה לא ישמחו כלם בסוכה (ולמה כולם פטורים - והרי אפשר לשמוח בסוכה), ותיירצו בגמ' שאין שמחה אלא במקום החופה. והקשו בגמ' למה לא יאכל בסוכה וילך לשמוח בחופה, ותיירצו בגמ' שאין שמחה אלא במקום סעודה (דהיינו אי אפשר לאכול במקום אחד ולשמוח במקום שני). והקשו בגמ' למה לא נעשה חופה בסוכה עצמה, ותיירצו בגמ' שאביי סבר משום יחוד. עיי"ש. וברש"י (שם) הסביר מה הוא הבעיה של יחוד, שסתם סוכה היו עושין בגגותיהן, ואין דרך ביאה ויציאה לרבים שם תמיד מפני הטורה, ושמא ירד החתן לעשות צרכיו ויתייחד אחר עם הכלה. עיי"ש.

והקשו רבים מן המפרשים שהרי ב'בעלה בעיר' לא היה איסור יחוד, ולכאורה אין לך בעלה בעיר גדול מזה, שהרי בסוגיא זו החתן רק יורד לעשות צרכיו וכו'.

ומצאנו כמה מהלכים לתרץ קושיא זו. או שלא היה יחוד 'באמת', או שזה ראייה לשיטת רש"י שייחוד כשבעלה בעלה בעיר אינו היתר לכתחילה, או שכאשר הבעל נותן 'רשות' לאשתו להתייחד עם פלוני אין עוזר שם ההיתר של בעלה בעיר, או שאם אלו אנשים דהיינו הושבנין וכו' ש'לבה גס' בהם אין עוזר ההיתר של בעלה בעיר.

עיין בספר הערות (סוכה שם) בשם הגר"ש זצ"ל שיש לומר שכוונת אביי לא היה שיש כאן איסור יחוד, אלא שלא רצו שיכנס חשד בלבו של החתן, ומשום הכי חששו ליחוד, ולא מן הדין. עוד נראה לומר שאיתא התם דהיא דלבו גס בה לא מהני האי מילתא דבעלה בעיר, וא"כ נראה שהכא הושבנין וכל בני החופה מיקרי לבם גס בה, ומשום הכי חיישינן ליחוד שלהם אפילו בעיר. עיי"ש. ובמנחת שלמה (על הדף סוכה שם) תירץ הגר"ש זצ"ל שאולי זה אינו יחוד ממש, או שמוכח מזה לומר כהחכמת אדם שכל שבעלה נתן לה רשות לילך לדבר עם אנשים אחרים, ליכא היתר של בעלה בעיר, והכא נמי כיון שהחתן השאיר אותה עם גברים אחרים איכא איסור יחוד. עיי"ש. ובספר ברכת אברהם (סוכה שם) כתב שלכאורה יש ראייה מסוגיא זו לשיטת רש"י ש"ס' שאין מלקות אמנם עדיין יש איסור, עוד יש לומר שאם מתייחדים ברשות החתן שוב אין היתר של בעלה בעיר, או שיש לומר שאילו הושבנין הם בגדר 'לבו גס בה' כלפי הכלה ולכן לא עוזר זה שבעלה בעיר. עיי"ש.

הלכה למעשה בהג"ל

עיין בספר הערות (קידושין דף פא.) שהביא שהגר"ש זצ"ל אמר שהגם שההיתר דבעלה בעיר מהני אפילו אם זה חשש חרוק אצלה שבעלה יבוא עתה לביתה, מ"מ באופן שברור לה שאי אפשר שיבוא ברגעים אלו לביתה - בזה נראה דאין ההיתר של בעלה בעיר. וכגון אם דיבר עמה בטלפון ממש ברגע זה מקצה אחר של העיר שאי אפשר להגיע משם לביתו בפחות מחצי שעה נסיעה, בזה נראה פשוט דאסור להתייחד עמה חצי שעה משסיימה את שיחת הטלפון עם בעלה. אך למשל אם יצא מביתו לתפלת שחרית ומעולם לא קרה שחזור לביתו באמצע התפלה, בזה יש היתר של בעלה בעיר דמכיון דעכ"פ יש אפשרות למעשה שייגיע לביתו אז, אימת בעלה בעיר. וידועה שידעת החזו"א צ"ל שההיתר דבעלה בעיר זהו מצד דקים להו לחז"ל שכל שיודעת שהוא בעיר אז אימת בעלה עליה, ואפילו בצירוף הג"ל שאי אפשר בשום אופן במציאות שיבוא עתה לביתו, ולדעת דברי החזו"א זה חידוש. ולדעת נראה פשוט שיש לאסור כבהאי גוונא. היינו כגון הצירוף הג"ל שהבעל דיבר עמה בטלפון מקצה העיר. ובחכמת אדם כתב שאם מתייחד עמה לא בבית שלה, והבעל אינו יודע היכן היא נמצאת עתה, שבזה אין ההיתר של בעלה בעיר, ולחזו"א צ"ל גם ככה"ג שרי דסוף סוף אימתו עליה, ונראה לי דיש לאסור בזה כהחכמת אדם שסברת החזו"א זהו חידוש. עיי"ש.

ובשו"ת תשובות והנהגות (חלק ה סימן שלא אות ד) כתב הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א שדעת רבינו החזו"א צ"ל הוא שאפילו אם האשה בטוחה שבעלה לא יבוא עכשיו שכן הוא עסוק במלאכתו באופן קבוע בשעות אלו, או שאין האשה נמצאת בביתה ואין בעלה יודע היכן היא נמצאת, מ"מ קיים ההיתר של בעלה בעיר, שכן טבע האשה שיש לה אימה וחשש כשבעלה בעיר ולא תזנה. אמנם

החכמת אדם ועוד אחרונים חולקים. ולכן ראוי להחמיר אלא אם כן הדלת אינה נעולה. ונראה שאפילו כשיש היתר בעלה בעיר צריכה האשה להודיע שבעלה בעיר כדי שידע שהוא שם בהיתר. עיי"ש.

ובספר חוט שני (הלכות דף ריא) הביא מהגאון **רבי ניסים קרליץ זצ"ל** שלמעשה אין להקל אם אין הבעל יודע היכן אשתו נמצאת (ודלא כהחזו"א זצ"ל שהקל באופן זה). עיי"ש.

ואחרי כל זאת מצאתי 'מציאה' שאף החפץ חיים זצ"ל פסק כמו החכמת אדם, ורק היכא שידוע הבעל היכן היא, יש לסמוך על היתר זה של בעלה בעיר (עיי' בספר נדחי ישראל פרק כד הלכה ו). עיי"ש.

אמנם עיין בספר ברכת אברהם (פוכה דף כה): שכתב הגאון **רבי אברהם ארלנגר שליט"א זצ"ל**: 'שאלתי את פי מרן הגר"ז זצ"ל (הבריסקר רב) אם צריך לחוש לדברי החכמת אדם, והורה לי הלכה למעשה שאין צריך לחוש, דבגמ' כתוב בעלה בעיר (ובלי לחלק אם הוא יודע איפה היא נמצאת או שיכול להגיע וכו') - וזה דומה למה שהבאנו מהחזו"א (איש). עיי"ש. עוד ראיתי בשם הגרש"א זצ"ל שב'בריסק' אע"פ שבדרך כלל מחמירים, בנידון דידן הם מקילים, כיון שבגמ' כתוב 'בעלה בעיר', אז בכל ענין מותר אם הבעל בעיר שיש עליה מורא טבעי, ואפילו שאין הבעל יכול להגיע באותה שעה (עלה לא יכול - חלק ב דף קפד). עיי"ש.

וראוי לסיים עם מה דאיתא ברבננו ירוחם (חלק א נתיב ג) שכתב וז"ל: 'ומאן דצניעא, אפילו בעלה בעיר ופתח פתוח לרשות הרבים נמי צריך להתרחק מן הכיעור ומן הדומה לו'. עיי"ש.

יסודות 'גדולים' בהג"ל

נראה לענ"ד לומר בעניין 'סברא' זו של 'אימת בעלה עליה' שהוא עניין רגש טבעי שאשה מפחדת, ואפילו בצירור שבעלה לא יודע היכן היא נמצאת או שאין לו אפשרות 'בפועל' לחזור, שאפילו אם היה 'מקום' לחידוש זה בזמן הגמ' ובתקופות אחרות (וכמו שהגר"ש זצ"ל אמר שזה חידוש גדול - וגם שהוא כנגד החכמת אדם ורוב הפוסקים), אמנם בזמנינו אפשר לומר שכמעט 'נשתנו הטבעים' בעניין זה, דהיינו היחס בין בעל ואשה, ודלא כמו דורות הקודמים שהיה 'אימת הבעל' על האשה. והרבה מזה מסתמא נובע מחמת 'מעמד' הנשים בעולם, דהיינו שהם יוצאות ועובדות וכו' (ואפילו אצל הררים לדבר ה'), וגם מחמת ירידת הדורות, ואין יחס זה 'ברוב מקרים' של אימת הבעל 'בעצם' כמו שהיו בדורות הקודמים. וא"כ להלכה יש הרבה מקום לומר שלגבי היתר של בעלה בעיר, עיקר סיבת המונע הוא ידיעת הדבר שבפועל הבעל עלול להגיע.

ויודע אני שדברים אלו הם קצת חידוש (ובפרט שהחזו"א זצ"ל והגר"ז זצ"ל אמרו את דבריהם קרוב לדורנו, אמנם מאז כ"כ היה 'ירידה' גדולה בעניין זה, וצ"ע), אמנם הם דברים שמאוד מיושבים על הלב, ודו"ק.

ושמעתי ממרן ראש הישיבה רבי משה הלל הירש שליט"א (ראש ישיבת סלבודקה) שהמציאות היא שבזמננו עניין זה של הכנעה וכו' כלפי אשה לבעלה אינו כדורות הקודמים, וכל חתן שמתחתן וכו' צריך לדעת זאת, ועפ"י התורה באמת לא אמור להיות הדבר כן, וזה לא מצב של לכתחילה, אמנם כך הוא המציאות בדורנו, וחלק גדול מזה נובע מזה שהנשים יוצאות ומפרנסות את בתיהם וכו'. והצעת פני מרן ראש הישיבה שליט"א את דברינו הנ"ל - דהיינו איך שמציאות זו יכולה להשפיע גם באופן ה'הלכתי', דהיינו בנוגע לנידון דידן, כלפי ההיתר של בעלה בעיר - דהיינו ה'אימת בעלה עליה' - שבזמנינו יש לה פחות יראה ב'עצם' (וא"כ צריכים יותר לסמוך על זה שהבעל יכול להגיע בפועל וכו', ולא הפחד 'בעצם'), והסכים מרן ראש הישיבה שליט"א לסברא זו, ואמר שזה 'צו שטעל' טוב, עכ"ל.

ואח"כ מצאתי בשבט שיש שבת הלוי (חלק ה סימן רג אות א) כתב, וז"ל: 'דודאי ענין שמא יבא הבעל שייך בכל הנשים ובכל הזמנים, אבל אימת בעלה עליה בלי הפחד (שיבוא בפועל) רק משום מרותו שעליה, יתכן דלזה צריך מדת מה של צניעות יתרה והכנעה, ומי אמר דשייך בכל הזמנים בכל הנשים ובכל המצבים'. עיי"ש.

ורואים שפיר שיש שתי אילנות גדולים לסמוך עליהם בסברא זו.

עוד ראוי לציין שמחמת זה שכל פירצה בעריות בפועל, צריך להתחיל עם פירצה בהלכות יחוד - ופשוט, והוא ה'התחלה' למעשה בכל דבר שבערוה. וגם מחמת זה שאין אפטרופוס לעריות' (עיי' בירושלמי כתובות פרק א הלכה ח) וגם נפשו של אדם מחמתן (עיי' גמ' כיצור דף א), קבלתי מרבתי שצריכים 'מאוד' להיזהר כאשר נוגע 'לקולות' בהלכות יחוד, אמנם הכל לפי העניין והזמן.

'פסקי הלכות' נחוצות בעניין ההיתר של 'בעלה בעיר'

א עיין בגמ' (קידושין שם במעשה עם רב ביבי) וכן נפסק להלכה בשו"ע (אבה"ע סימן כב סעיף ח) שהיכן שלבו 'גם בה' אין את כל ההיתר הנ"ל של בעלה בעיר. עיי"ש. **וברמב"ם** (הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה יב) כתב, וז"ל: 'אשת איש שהיה בעלה בעיר אינה חוששת ליחוד מפני שאימת בעלה עליה, ואם היה זה גס בה - כגון שגדלה עמו או שהיתה קרובתו לא יתייחד עמה ואע"פ שבעלה בעיר'. עיי"ש. וראיתי בפוסקים שקרובתו שלבו גס בה, היינו דווקא כגון שגדלו יחד וכיוצא בזה, אבל עצם ידיעת קרבתה לא מיקרי לבו גס בה. ובערך השלחן (אבה"ע סימן כב סעיף ו) איתא וז"ל: 'ואם היה זה גס בה, כגון שנתגדל ביחד, או שהיא קרובתו, או שיש להם איזה הכרה ע"פ ענייני מסחר וכיוצא, אסורים להתייחד אפילו בכהאי גוונא' (דהיינו כשבעלה בעיר). עיי"ש. **ובשו"ת שבט הלוי** (חלק ה סימן רג אות ג) כתב וז"ל: 'שהמציאות בזה' מראה ברור, וזה צריך להיות אמת

המדידה בהלכות אלה, שקרבת מסחר וכל מיני קרבות כיוצא בו שמביאים לריבוי הדברים, והעסקים בין איש לאשה מביאה עמה גם איזה קרבת ידידות, והלב נוטה ע"כ להחמיר שדינו כלבו גס בה. עיי"ש. וראיתי בפוסקים שבהרבה מקרים שמגיע איש 'טכנאי' וכו' (יותר מפעם אחת), יכול להיות ב'גדר' לבו גס בה, ולא מהני היתר זה של 'בעלה בעיר', והכל לפי העניין, ותמיד צריך שאלת חכם. **וראוי** לציין שההולכים ליעוץ 'פסיכולוג' וכו', חשיב כגס בה, ואין עוזר ההיתר של בעלה בעיר, וצריך לזהר מאיסור יחוד ולעשות אחד מן ההיתרים האחרים. **ועיין** עוד בספר חוט שני (יחוד דף ריא) שכתב שמצוי ברופא שהולכות אליו הנשים, שאם הרופא גס בה, לא מהניא לה היתרא של בעלה בעיר, אבל אם לא גס בה, אע"פ שבפשוטו הך רופא מיקרי עסקו עם הנשים, מ"מ בעלה בעיר מהניא אף לו (ויש אחרונים שחולקים שלא מהני בעלה בעיר בעסקו עם הנשים). עיי"ש.

ב עיין בשו"ת מנחת שלמה (חלק א סימן לה אות ד) שכתב הגרש"א זצ"ל: 'לענין איסור יחוד במי שנכנס אצל אשה, אע"פ שהיא יודעת שבעלה בעיר ומותר מן הדין להתייחד עמה, אפילו הכי היא חייבת להקדים ולהודיע לו שבעלה בעיר, וכן אם היחוד הוא בהיתר מפני שיש שם באותו הבית עוד פתח שהוא פתוח לרה"ר, אפילו הכי היא חייבת להקדים ולהודיע לו על כך, שאם לא כן אף שהמתייחד עמה אינו מקפיד ואינו שואל כלום, מ"מ אם הוא בכהאי גוונא שמצד הדין היה צריך לשאול, נמצא שאם היא לא תקדים לומר לו, הרי היא מסייעת ידי עוברי עברה, ומכשילו באיסור'. עיי"ש.

וראיתי שיש שדייקו מזנקט רש"י בלשון זכר ('דמסתפי מבעל השתא אתי'), רואים מדבריו שבעיניו שהאיש יחשוש מהבעל, ולא מספיק חששה של האשה. אמנם נלענ"ד אי אפשר לדייק כן, מחמת שלשון הרמב"ם (וכן איתא בשו"ע) הוא 'מפני שאימת בעלה עליה', והוא לשון נקבה. וא"כ יש דיוק פה מדבריהם, שלא איכפת לנו מהאיש. ולא נראה שקיים מחלוקת ראשונים בדבר זה, וצ"ע.

עוד ראיתי בפוסקים שאשה נאמנת לומר שבעלה בעיר, כדי שיהא מותר לאיש להתייחד עמה.

ג אם בעלה בעיר יש מחלוקת הפוסקים אם רשאית להתייחד עם אדם פרוץ (אמנם אפילו אם יש על מי לסמוך להיתר - חכם עיניו בראשו). ועיין בשו"ת הרדב"ז (חלק ג סימן תפא) שמתיר להתייחד עם נכרי עם בעלה בעיר, דאונס לא שכיח מפני אימת המלכות, וכן היתר החכמת אדם (שם). עיי"ש. והכל לפי העניין.

ד יש פוסקים שסוברים שמהני בעלה בעיר, גם באשה שנשאה בנשואין 'אזרחיים', כיון שסוף סוף הבעל מקפיד על זנות אשתו, וכן ראיתי בשם הגר"ש זצ"ל. ונפק"מ אם חרדי לדבר ה' מגיע לבית אשה כזו שבעלה בעיר וכו' (אמנם לגבי יחוד עם נכרית לא מהני בעלה בעיר).

דעת כמה מפוסקי זמנינו

ב"ה זכיתי להעלות כמה שאלות בנוגע לעניין זה של 'בעלה בעיר' על שלחן מלכים - 'מאן מלכי רבנן', כמה מפוסקי זמנינו. ונביא כאן את תוכן דבריהם (לפי סדר א-ב):

מהגאון רבי ישראל גואלמן שליט"א שמעתי שהיתר בעלה בעיר אינו היתר לכתחילה (וכשיטת רש"י), וניתן לסמוך על זה רק בצירוף היתר נוסף כמו ג' נשים. **לגבי גדר ה'עיר'**, אמר שהדבר תלוי בגדר עיר לתחום שבת.

באופן שאין הבעל יודע היכן היא נמצאת, כיון שאינו יכול לבוא בפועל למקום הייחוד, אין היתר זה של בעלה בעיר (וכשיטת החכמת אדם).

אם נתן לה רשות להתייחד עם אדם זה, המנהג להקל בזה (ודלא כשיטת החכמת אדם), אך ראוי בצירוף זה לפתוח הדלת.

מהגאון רבי צבי ובר שליט"א שמעתי שההיתר של בעלה בעיר הוא היתר לכתחילה (ודלא כדברי רש"י).

לגבי מחלוקת החכמת אדם והחזו"א איש זצ"ל כאשר בעלה אינו יודע היכן היא נמצאת וכו', אמר שמשתדלים להחמיר בזה, ושאלתי האם במצבים של 'בדיעבד' ובשעת הדחק אפשר לסמוך ע"ז, ואמר מי אנו להגיד דברים כנגד החזו"א זצ"ל, אמנם משתדלים להחמיר בזה.

לגבי גדרו של 'עיר', אמר שהוא מרחק שרגילים לצאת ולבוא מכאן לשם, דהיינו שיש תנועה רבה בין המקומות וכו' (ולא תלוי דווקא בשם 'עיר'). ושאלתי שא"כ לפי דבריו כל 'ירושלים' היא בגדר עיר לגבי היתר זה של בעלה בעיר (מחמת שיש תנועה הרבה בין המקומות בתוכה), ואמר שמסתבר כן, עכ"ל.

מהגאון רבי יהודה טשזנר שליט"א שמעתי שההיתר של בעלה בעיר, תלוי בכל ציור, ובאופן שפועל מגיע חד פעמי וכו' אפשר להקל לכתחילה.

ובגדר ה'עיר', אמר ששכונות מרוחקות בירושלים כגון משכונת הר נוף לשיבת מיר עדיין נחשבות לעיר אחת, ולא כמו מקומות מרוחקים בעיר ניו יורק שרחוקים הרבה יותר.

ובדברי החזו"א זצ"ל, שאף אם בעלה אינו יכול להגיע בפועל למקום הייחוד, או שאינו יודע היכן היא, אמר שבאופן שפועל מגיע חד פעמי וכו' אפשר לסמוך על דברי החזו"א, והכל לפי העניין.

מהגאון רבי מאיר סירוטה שליט"א שמעתי שאפילו אם טכנאי 'חרדי' מגיע לבית באופן חד פעמי, עדיף להשאיר גם פתח פתוח ולא לסמוך רק על ההיתר של בעלה בעיר.